

בפרוטה ובשוה פרוטה – פרוטה and with the value of a פרוטה

OVERVIEW

Our משנה states that בית הלל maintains that for קידושי כסף to be valid, a פרוטה or a שוה is required (while ב"ש maintains that a דינר or שוה is required). תוספות will explain, first, why there is a need to mention both פרוטה and שוה, and then explain from where we derive that שוה (or פרוטה) is the equivalent of כסף (פרוטה) by קידושין and elsewhere.

תוספות asks:

תימה דלא הוה ליה למיתני אלא בשוה פרוטה¹ –

It is astounding! The משנה should not have mentioned פרוטה but rather only בשוה פרוטה and we would understand that an actual פרוטה is valid (for an actual פרוטה is certainly פרוטה) –

תוספות supports his contention that שוה פרוטה alone is sufficient:²

כדתנן בהזהב (בבא מציעא דף נה,א) חמשה פרוטות הן³ –

As we learnt in a משנה in הזהב; 'פרוטות', and the משנה enumerates -

ההודאה⁴ בשוה פרוטה והאשה מתקדשת בשוה פרוטה –

'The admission needs to be a שוה פרוטה and a woman becomes מקודשת with a שוה פרוטה, etc'. The משנה there does not mention פרוטה⁵; why does our משנה mention פרוטה?!

תוספות answers:

ויש לומר משום דתנא כאן בכסף -

And one can say; that since the משנה here mentions כסף⁶ -

מפרש באיזה כסף דינר לבית שמאי ופרוטה לבית הלל -

he explains which כסף⁷ according to ב"ש it is a דינר, and according to ב"ה it is a פרוטה.

¹ See 'Thinking it over # 1.

² משנה (perhaps) seeks to prove that the syntax of שוה פרוטה alone (without פרוטה) is acceptable in a משנה.

³ There are five cases where the minimum of a שוה פרוטה is required for them to be effective.

⁴ ההודאה refers to the case of a מודה במקצת; that he is liable for a שבועה only if his admission is at least for a שוה פרוטה. (If the admission is for less than a שוה פרוטה there is no שבועה.)

⁵ See עיי"ש. חמש פרוטות הן first. משנה there also mentions who comments that the משנה there also mentions יוסף.

⁶ The word כסף means money. It is necessary to define this money (a דינר or a פרוטה). However the משנה in הזהב does not mention כסף, therefore it is sufficient just to mention the value (that of a פרוטה).

ולפי⁸ שלא נטעה לומר כסף דוקא ולא שוה כסף⁹ –

And in order we should not mistakenly assume that only כסף is valid for קידושין and not שוה כסף (תוספות explains why we may mistakenly assume this) -

כדיליף קיחה קיחה משדה עפרון¹⁰ דכתיב ביה¹¹ כסף -

For we derive the כסף קנין by אשה through a קיחה קיחה from עפרון, where כסף is written explicitly (we may therefore mistakenly assume that only כסף is valid for קידושין and not כסף שוה) -

מפרש שוה כסף¹² –

The משנה therefore **explains** that שוה כסף is equally valid.

תוספות asks:

וַאֲסָ תֹאמַר וּמִנָּא לֵן דְּשׁוּה כֶּסֶף כְּכֶסֶף¹³ –

And if you will say; and indeed how do we derive that כסף שוה is כנסף –

שׁוּוּה כֶסֶף כֶּסֶף strengthens his question that a פֶּסוּק is necessary to teach us that

דהא לקמן (דף טז,א¹⁵) מיבעי ליה קרא גבי עבד עברי¹⁶ ישיב¹⁷ לרבות שוה כסף ככסף –

For later concerning עבד עברי the גמרא requires the פסוק of ישיב to include שוה כסף as כסף concerning the redemption (and acquisition) of an ע"ע. The question is that just as by ע"ע a לימוד is required to teach us that שוה כסף כסף (for otherwise the תורה states [only] כסף); similarly by קידושין a לימוד is required to teach us that שוה כסף כסף (for otherwise the תורה stated

⁷ answer might be that when the משנה is stating בפרטתה, it is not intending to teach us the details of how to perform כסף (for many details are lacking in the משנה [concerning שטר, כסף, and ביאה]), but rather the משנה wants to clarify the general idea of כסף, that it means either a דינר or a פרוטה. See following footnote # 8.

⁸ כספ may be addressing an anticipated question; if the purpose of mentioning (ודינר) פרוטה is (merely) to explain (but not to specifically discuss the details of כספ [see previous footnote # 7]), then why mention שוה פרוטה (ושוה דינר) at all!

⁹ If the משנה would have written only בדינר ובפרוטה one might have mistakenly assumed that the משנה is limiting קידושי כסף to money exclusively and not שוה כסף, for the reason תוספות will shortly state.

¹⁰ See the **משנה** (on this **עמוד**) following the **גמרא**.

¹¹ נתתי כסף השדה וגו' reads בראשית (חיי שרה) כג, יג

¹² The משנה (even though it is not disclosing all the details [see footnotes 7&8]) must prevent us from making an erroneous assumption.

¹³ קידושין is following up on his previous statement that there is reason to argue that concerning קידושין, we might assume that שוה כסף is not כסף since by שדה עפרון the word כסף is mentioned.

¹⁴ One may have argued that even though by עפרון שדה פסוק the כסף nevertheless logic dictates that שדה כסף is כסף. Therefore תוספות rejects this argument based on עבד עברי. See פניד יהושע for a different view.

¹⁵ See ח.א. (ועי' ברש"י שם ד"ה ישיב) on גמרא who suggests that תוספות may be referring to the רש"י who

¹⁶ See ‘Thinking it over # 2 (and # 3) See also footnote # 38.

¹⁷ In *לפיהן ישיב גאולתו מכסף מקנתו* (ע"ע of an פדיון) reads *the פסוק ויקרא (בהר) כה, נג*. The *גמרא* interprets the (extra) word *ישיב* to include that he can redeem himself with *ש"ח כסף* as well as with *כסף כסף* [and by inference that he can be acquired with *כסף כסף* as well. Initially the word *ישיב* taught us that the ע"ע פדיון can be with *ש"ח כסף*. However once there is the *לימוד* of *מקנתו מכסף גאולתו ישיב* to include *ש"ח כסף* by פדיון, it also applies to ע"ע קנין, the *מכסף מקנתו*, that the *קנין* can also be with *ש"ח כסף*].

[only] כסף).

continues and asks a similar question:

ופדיון הבן דכתיב ביה כסף¹⁸ ואמר לקמן (דף ח,א) דרב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן –
And concerning the redemption of the first born son, where the word כסף is
written, and nevertheless the גמרא states later that רב כהנא accepted a shawl for
בן פדיון (in lieu of the כסף שקלים); the question is –
ומנא לן דשוה כסף ככסף –

And from where do we derive that שוה כסף ככסף by הבן as well?

שוה כסף ככסף that פדיון הבן offers an answer concerning תוספות:

ומיהו בפרק קמא דשבועות (דף ז,ב) דריש כלל ופרט וכלל¹⁹ –
However in the first פרק of שבועות מסכת the גמרא expounds a כלל ופרט וכלל
concerning פדיון הבן. This explains why כסף ככסף by פדיון הבן.

continues to ask by different cases:

אבל גבי ערכין²⁰ דכתיב ביה כסף²¹ –
However concerning ערכין where כסף is written in the תורה, and nevertheless שוה כסף
is accepted²² –
והקדש נמי²³ דתנן (ערכין דף כז,א) גבי המקדיש שדהו שהקדש נפדה בכסף ובשוה כסף –
And also concerning הקדש where the משנה teaches us concerning one who was
מקדיש his field, that הקדש can be redeemed either בכסף or בשוה כסף, the question
is, in these two case of הקדש וקדיש –
מנלן דשוה כסף ככסף –

From where do we derive that שוה כסף is ככסף by הקדש וקדיש?!

הקדש offers an answer concerning תוספות:

מיהו בהקדשות נמי אפשר²⁴ דדרשין כלל ופרט וכלל –

¹⁸ In ופדיו מכן חודש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים וגו' the תורה writes concerning a בכוור אדם (קרח) יח, טז.

¹⁹ The word תפדה (see previous footnote # 18) is the (first) כלל and כלל כסף וגו' is the פרט and the word תפדה is the final כלל (see כלל ופרט וכלל as a כללים הסמוכים זל"ז that we can use two ד"ה תפדה חזר וכלל רש"י). The כלל ופרט וכלל (which are קרקעות) (which are not moveable [ועבדים שהוקשו לקרקעות] and שטרות (which have no intrinsic value).

²⁰ The תורה teaches us in ויקרא (בחוקתי) כז,א-ח that if a person states עלי ערכי (I am obligating to pay my value) he must pay the amount fixed by the תורה according to his age and gender.

²¹ In ויהי ערכך חמישים שקל כסף וגו' the תורה writes of a זכר the ערך concerning ויקרא (בחוקתי) כז,ג.

²² See סנהדרין טו,א (רש"ש).

²³ Concerning the redemption of a field which one was מקדיש in פסוק the מקדיש (בחוקתי) כז, טז.

²⁴ It seems that there is no explicit כלל ופרט וכלל mentioned by הקדש in the גמרא. However תוספות assumes that there is a כלל ופרט וכלל for the following reason.

However it is possible that by **הקדש** there is also a **כלל ופרט** which would include **כסף** שוה.

דהא אין הקדש נפדה בקרקע כדאמרינן בהזהב (בבא מציעא דף נד, א) —

For **הקדש** **cannot be redeemed with land**, as the גמרא states in **הזהב** —

הרי אמרו אין הקדש מתחלל על גבי קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו²⁵ —

'ונתן הכסף' **התורה said** **הקדש cannot be redeemed with קרקע** **for the תורה said** **וקם לו**.

ולקמן (דף ה, א) **נמי אמרינן דאין פודין הקדש ומעשר שני בשטר**²⁶ —

And later the גמרא also states that הקדש and מעשר שני cannot be redeemed with a שטר, these facts that **הקדש cannot be redeemed with קרקע** and **שטר** strongly indicates that there is a **כלל ופרט** which would include **כסף** and exclude **קרקע** and **שטר**.²⁷

הקדש and **פדיון הבן** by **שכ"כ** explained from where we derive תוספות

אבל גבי קדושין וערכין מנלן דשוה כסף ככסף —

However concerning **קדושין וערכין** **from where do we derive that שכ"כ?**

answers: תוספות

ויש לומר דילפינן מעבד עברי —

And one can say that we derive that שכ"כ by **קדושין וערכין** **from ע"ע**. Just as by **ע"ע** the rule is that **שכ"כ** (which we derived from **ישיב**), the same applies to **קו"ע**.

תוספות has a difficulty with the previous answer:

ואם תאמר והא גבי נזיקין נמי כתב קרא²⁸ **כסף ישיב לבעליו** —

And if you will say, but by נזיקין the תורה also wrote ישיב לבעליו —

ודרשינן בפרק קמא דבבא קמא (דף ז, א) **ישיב**²⁹ **לרבות שוה כסף ככסף** —

And we interpret the word ישיב in the first פרק of מסכת ב"ק **to include שוה כסף** **as כסף** —

ואם כן הוה נזיקין ועבד עברי שני כתובין הבאין כאחד³⁰ **ואין מלמדין**³¹ —

²⁵ There is no such פסוק. The general consensus is that the גמרא is referring to the פסוק in כז, יט which reads ויקרא (בחוקתי) כז, יט פסוק. Ostensibly the כללים would be גאל (יגאל) and גאל (יגאל) וקם. וקם גאל יגאל את השדה המקדיש אתו ויסף חמשית כסף ערכך עליו וקם לו. כסף פרט would be and the פרט.

²⁶ This (seemingly) would mean that one cannot write a promissory note (check) to הקדש that I (the פודה) owe you (הקדש) the value of the item to be redeemed. Alternately one cannot redeem הקדש by offering it a note that is owed to him by another party thus transferring the debt to הקדש. This is not a valid פדיון. See רשב"א who interprets it to mean that you cannot be פודה הקדש by writing on a שטר that פדוי שטר.

²⁷ See footnote # 19.

²⁸ In בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו וגו' reads פסוק שמות (משפטים) כא, לד.

²⁹ The word ישיב is superfluous; the תורה could have written כסף לבעליו (without ישיב).

³⁰ שכ"כ both have פסוקים that teach us the same rule of ע"ע and נזיקין.

³¹ When the תורה writes a rule in one place we can apply it elsewhere (unless there are valid reasons to limit this).

And since this is so therefore ע"ע are two verses אחד, and they cannot teach their rule to any other case in the תורה.

answers: תוספות

ויש לומר דתרווייהו צריכי³² –

And one can say; that both פסוקים are necessary by ע"ע. Since both פסוקים are necessary; they could not be derived from each other, therefore we are able to derive this rule in other places as well including קדושין וערכין.

שכ"כ explains why ע"ע and נזיקין cannot be derived from each other that תוספות

דאי כתב עבד גרידא לא מצי למילף נזיקין מיניה –

For if the תורה would have written the rule of שכ"כ only by עבד, we could not have derived נזיקין from עבד; that also by נזיקין the rule is that שכ"כ –

לפי שמצינו שהקפיד הכתוב לענין מיטב³³ –

For since we find that the תורה is particular concerning מיטב –

וסלקא דעתין אמינא נמי כסף דוקא ולא שויו להכי איצטריך כסף ישיב גבי נזיקין –

So we would have also thought that only כסף is sufficient and not something which is (merely) the value of כסף; therefore it is necessary for the תורה to write שוה כסף by נזיקין to teach us that even by נזיקין (which requires מיטב) nevertheless any כסף (of מטלטלין) is sufficient.

now explains the other side of the צריכותא תוספות

וגבי עבד עברי איצטריך נמי קרא דלא מצי יליף מנזיקין –

And concerning ע"ע we also need a פסוק, for we could not derive from נזיקין that the rule of שכ"כ applies to ע"ע –

דהוה אמינא עבד דומיא דנזיקין ואם מיקני³⁴ בקרקע ליבעי מיטב –

---

ruling). However when the תורה teaches the same ruling in two (or more) places, then it cannot be applied elsewhere. If the תורה would have intended that this rule should apply elsewhere the תורה should have written this rule once and apply it to the second instance (and elsewhere) as well. The fact that the תורה writes it in both instances indicates that the תורה limits this rule to these two instances only. See following footnote # 32.

³² The rule of נזיקין ב' כתובין האין כא' אין מלמדין applies only in a case where either of the ב' כתובין האין כא' could be derived from the other (see previous footnote # 31). However when neither can be derived from the other, then even ב' כתובין האין כא' are מלמדין, for the logic mentioned in footnote # 31 does not apply. The reason the תורה wrote the same rule in two places is not because it wished to limit this rule to these two places exclusively, but rather it was necessary to mention them in both places, otherwise we would not have known this rule to be effective in both places.

³³ The rule by נזיקין is that if the מזיק wishes to pay the נזיק with קרקע he must pay with the highest quality קרקע that he possesses, for the תורה writes in כבד, מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם שמוות (משפטים). This rule is unique to נזיקין. Therefore it could have caused us to reject כסף (for it is not the מיטב [of מטלטלין]).

³⁴ [Seemingly however תוספות should have also said a greater novelty, if the עבד wants to redeem himself with קרקע then מיטב will be required (for the קנין של העבד and he can certainly request מיטב, however the פדיון is כ"כ של פדיון and nevertheless the אדון can insist on מיטב).]

For if we would attempt to derive ע"ע from נזיקין, I would have said that עבד must be similar to נזיקין, and if he is to be acquired with קרקע it should be required to be with מיטב since we are deriving ע"ע from נזיקין.

לכך איצטריך תרוייהו –

Therefore both פסוקים are necessary, so they are not considered כ'א and therefore we can derive from them קדושין וערכין as well.

³⁵ צריכותא offers an alternate version of the תוספות

אי נמי יש לומר אי כתב בעבד הוה אמינא –

Or, one may also say; if the תורה would write the rule of שכ"כ only by עבד, I would have said -

דדין הוא שנקל עליו דיכול לפדות עצמו אפילו בשוה כסף –

That it is justified that we should be lenient by the עבד that he should be allowed to redeem himself even with שוה כסף (if he cannot raise the כסף) -

כדי שלא יטמע בין העובדי כוכבים³⁶ –

In order that he should not intermingle amongst the idol worshippers the תורה therefore allows³⁷ any type of פדיון even with שכ"כ –

אבל גבי נזיקין דלא שייך למימר כך לא אמרינן הכי –

However by נזיקין where this reasoning is not applicable (there is no compelling reason that the מזיק should not pay only כסף), we would not say so - that שכ"כ, but rather he must pay only with כסף.

צריכותא explains the other side of this תוספות:

ואי כתב בנזיקין גרידא לא מצי למילף עבד מיניה –

And if the תורה wrote שכ"כ only by נזיקין we would not be able to derive עבד from נזיקין, that by עבד also שכ"כ -

דסלקא דעתין דלא יהיה שוה כסף ככסף בעבד לפי שגם הוא גרם לו לימכר³⁸ –

For it would have entered our minds that by an עבד there should not be the rule of שכ"כ because he also caused himself to be sold (and therefore we should not

³⁵ See 'Thinking it over' # 6.

³⁶ The ישראל (ע"ע) is written in the פרשה which discusses a ישראל who was sold as a slave to נכרי (see גר בד"ה משפחת גר) (ויקרא [בהר] כה, מז ובפרש"י שם בד"ה משפחת גר) who was sold as a slave to נכרי (see גר בד"ה משפחת גר)

³⁷ See מהרש"א who maintains that according to this א"נ we cannot derive קידושין ע"ע concerning שכ"כ (for the same reason that we cannot derive נזיקין ע"ע) for by ע"ע there is the סברא of טמע; rather we will derive that מיטב is required by קידושין as it is by נזיקין. [See the מקנה cited in ע"י קובץ in the ד' אות ד] Alternately we can say that קידושין וערכין are derived from א הוה צד from נזיקין (if we will ask that by ע"ע there is the סברא of טמע we can respond that יוכיחו נזיקין, and if you will say that מיטב is required we will answer that יוכיח). See footnote # 363. מפרשי התלמוד אוצר

³⁸ See 'Thinking it over' # 3 (and footnote # 16).

be lenient with him. תוספות explains what is meant by לוימכר לו גרם הוא. He became a slave (to a נכרי) -

על שנשא ונתן בפירות שביעית וקרבי יוסי ברבי חנינא דלקמן³⁹ (דף כ, א) –

Because he dealt with the fruits of שביעית (which are forbidden for business purposes) **and as ר"י בר"ה will state later** in the גמרא -

וסלקא דעתין דנחמיר עליו לומר דוקא כסף ולא שויו –

So therefore we would think that we should be strict with him to say only כסף and not its value, therefore it was necessary for the תורה to teach us that also by עבד the rule is שכ"כ.

anticipates a difficulty: תוספות

והא דאיצטריך קרא לפדיון הבן והקדש דשוה כסף ככסף ולא יליף מנזיקין ועבד עברי.

And the reason a פסוק is necessary to teach us that שוה כסף by ככסף **פדיון הבן** **is necessary to teach us that שוה כסף** **and הקדש,** **and why do we not derive it from נזיקין וע"ע** as we derive קדושין וערכין **from נזיקין וע"ע** –

responds: תוספות

לפי שבא למעט קרקעות ושטרות⁴⁰ שאין פודין בהן בכור אדם והקדשות:

Because there, by שוה כסף ככסף **the פסוק which teaches us שוה כסף ככסף** **comes to exclude קרקעות ושטרות; that we cannot redeem a human בכור and הקדש with them.** We could not derive that from נזיקין וע"ע. They can only teach us that שכ"כ but not to exclude קרקעות ושטרות.

SUMMARY

The משנה writes (וידנר) פרוטה to explain כסף. It adds (כסף) שוה so we should not assume that only כסף is valid.

We derive כסף ככסף from שוה כסף ככסף by פדיון הבן and הקדש from a כלל ופרט וכלל;

By ישיב from the word עבד עברי ונזיקין that appears in both instances.

צריכות שני כתובים הבאים כאחד are not עבד עברי ונזיקין because there are two.

However, ע"ע (ונזיקין) can be derived from קידושין וערכין. **שוה כסף ככסף** require the כלל ופרט וכלל to exclude קרקעות ושטרות.

THINKING IT OVER

³⁹ שביעית explains the order of the פרשיות in בהר that they are successively worse punishments for transgressing שביעית (which is mentioned in the beginning of the סדרה); including selling his מטלטלין and קרקע, etc. until one is so desperate as to sell himself as a slave to a נכרי.

⁴⁰ This would also explain why we do not derive שכ"כ from קידושין וערכין by שכ"כ, for it would also exclude קדושין וערכין (which may be acceptable by קרקעות ושטרות).

1. Does ב"ש initial question (that it should only state פרוטה)⁴¹ apply to ש"ש as well (that it should only state דינר שוה and not דינר), or the question is only concerning ב"ה, but not ש"ש?⁴²
2. argued that a פסוק is necessary to teach us that שכ"כ (by קידושין) from the fact that a פסוק is necessary by ע"ע.⁴³ Why did not תוספות (also) say because we see that a פסוק is necessary by נזיקין?⁴⁴
3. How did תוספות 'prove' from ע"ע that a פסוק is required by קידושין to teach us that שכ"כ? ⁴⁵ Perhaps only ע"ע requires a פסוק that שכ"כ since לימכר (and הוא גרם עצמו לימכר שכ"כ) however by קידושין where this reasoning does not apply there is no need for a פסוק, for (ordinarily) logic dictates that שכ"כ!⁴⁶
4. קידושי אשה is basically different from נזיקין and ע"ע (פדיון). By קידושין the woman willingly accepts the כסף (or שכ"כ), otherwise there is no קידושין. However the לימוד of שכ"כ by נזיקין וע"ע is that even if the נזיק or the אדון refuses the שכ"כ, he must nevertheless accept the שכ"כ as payment. How can we therefore prove from the fact that a פסוק is necessary by נזיקין and ע"ע concerning שכ"כ, that the same should be necessary by קידושין (where she is willingly accepting the שכ"כ as קידושין)?⁴⁷
5. Why does תוספות (initially) maintain that we derive שכ"כ (by קו"ע) from ע"ע and not from נזיקין?⁴⁸
6. Why did תוספות find it necessary to make two צריכות?⁴⁹
7. When we are מרבה that שכ"כ; does that mean that שוה כסף is also valid (but remains distinct from כסף) or that כסף includes (and is not distinct from) שוה כסף?⁵⁰

---

⁴¹ See footnote # 1.

⁴² See אוצר מפרשי התלמוד (footnote # 262-3).

⁴³ See footnote # 16.

⁴⁴ See אוצר מפרשי התלמוד (footnote # 281-2).

⁴⁵ See footnote # 16.

⁴⁶ See מהרש"א [הארוך].

⁴⁷ See רשב"א ושאר ראשונים (footnote # 290 & 296).

⁴⁸ See אמ"ה and עצמות יוסף (footnote # 342).

⁴⁹ See סוכת דוד אות יט (footnote # 35 and).

⁵⁰ See בית לחם יהודה אות י' קרוב לסופו.